

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสความนิยมผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ทั้งในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความห่วงใยในสุขภาพทำให้ข้าวซึ่งเป็นพืชอาหารหลักที่มีความสำคัญต่อมนุษยโลกมาช้านานแต่สมัยดึกดำบรรพ์ และเป็นพืชที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ซึ่งคนเอเชียส่วนใหญ่บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก การปลูกข้าวมีการพัฒนามาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยจนถึงกับสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ส่วนมากเป็นการผลิตเพื่อยังชีพไม่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อจำหน่าย ต่อมาประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการบริโภคก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว จึงมีการเพิ่มพื้นที่การผลิตและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการบริโภค มีการผลิตเพื่อจำหน่ายและมีการส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศ ข้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ข้าวอินทรีย์นับได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ชนิดหนึ่งที่มีแนวโน้มความต้องการสูงในอนาคตโดยเฉพาะตลาดในต่างประเทศที่ผู้บริโภคมีความเข้าใจสินค้าเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างดี และทราบว่ากระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องมีการรับรองที่สามารถเชื่อได้ว่าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี 2549 : 17)

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี (2549 : 14) ได้รายงานไว้ว่า จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีสภาพพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร มียุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด /จังหวัด เป็นศูนย์ธุรกิจข้าวชั้นนำของประเทศไทย (rice hub of Thailand) และวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดอุทัยธานีคือ “เกษตรปลอดภัย รายได้มั่นคง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมรดกห้วยขาแข้งคู่สากล” โดยได้กำหนดเป้าประสงค์ที่จะเพิ่มจำนวนพื้นที่ส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้นปีละ 5,000 ไร่ โดยดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดที่มีสูงขึ้นทุกปี และตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งหวังให้มีการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะเป็นผลดีต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค ตลอดจน ทั้งในและต่างประเทศที่ต้องการ ให้สุขภาพดี และรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ในขณะที่เดียวกันการผลิตข้าวอินทรีย์หอมมะลิในจังหวัดอุทัยธานียังประสบปัญหาาราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร จังหวัดอุทัยธานี จะแตกต่างจากพื้นที่ภาคอีสานและภาคเหนือ เพราะเป็นรอยต่อของภาคกลางที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม เกษตรกร

ทำนาโดยใช้สารเคมีกันมากจึงเป็นปัญหาในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาเจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.4 เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์จังหวัดอุทัยธานี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี โดยกำหนดตัวแปรในการศึกษาดังนี้

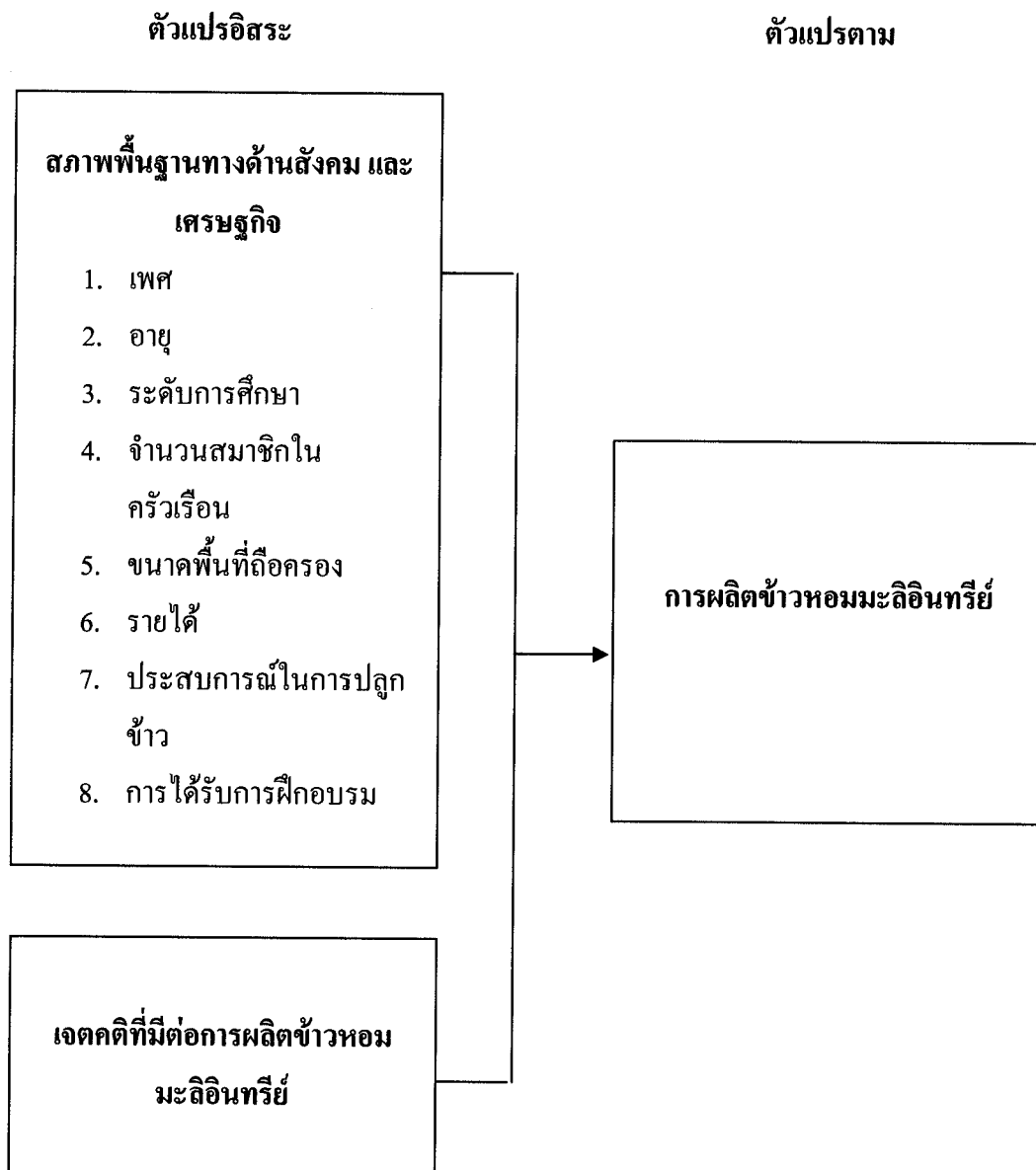
3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ประสบการณ์ในการปลูกข้าว และการได้รับการฝึกอบรม

3.1.2 เจตคติที่มีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

3.2 ตัวแปรตาม คือ การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี ปี 2547 ถึง ปี 2549 ในพื้นที่ 8 ตำบล 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง สว่างอารมณ์ ท้าขัน และหนองขาหย่าง โดยจำแนกประเด็นการวิจัย ดังนี้

- 4.1 สภาพทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 4.2 สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร
- 4.3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของ

เกษตรกร

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การผลิตข้าวอินทรีย์ หมายถึง กระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมดิน จนถึงการแปรรูปผลผลิต หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีหรือสารสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และสารอื่นๆ ในการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมทั้งพันธุ์ข้าวที่ได้มาจากการคัดแปลง พันธุกรรมหรือ GMOs

5.2 เกษตรกร หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนคนใดคนหนึ่งของครอบครัว ที่ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ปีการผลิต 2549 / 2550 ของ จังหวัดอุทัยธานี

5.3 ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ หมายถึง พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานีใช้ในการผลิตได้แก่ พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 และ กข 15

5.4 โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ หมายถึง โครงการที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดสรรให้จังหวัดอุทัยธานีดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรใน จังหวัดโดยเริ่มตั้งแต่ ปี 2547

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบสภาพทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี

- 6.2 ทำให้ทราบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัด
อุทัยธานี
- 6.3 ได้ทราบข้อมูลการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร จังหวัดอุทัยธานี
- 6.4 ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขในการ
พัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี
- 6.5 ได้รู้รูปแบบกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์นำไปส่งเสริมให้เกษตรกรในจังหวัด
ใกล้เคียง